

Семінар № 14
Тема: **Друга світова війна (2 год.)**

План

1. Загострення протиріч між великими державами в 30-х рр.
2. Друга світова війна: причини, етапи.
3. Утворення антигітлерівської коаліції.
4. Тегеранська, Кримська та Потсдамська конференції 1945 р.
5. Наслідки війни.

Відповідь на перше питання має змалювати політичну обстановку в світі у 30-х рр. ХХ ст. Зовнішня експансія мілітаристської Японії і прихід фашистів до влади в Італії та Німеччині різко загострили ситуацію. При підготовці відповіді слід звернути увагу на такі факти: захоплення Японією Маньчжурії у 1931 р. і створення маріонеткової держави Маньчжоу-Го, захоплення Італією Ефіопії у 1935 р., введення німецьких військ до Рейнської демілітаризованої зони, створення осі, а потім і трикутника Берлін – Токіо – Рим, вторгнення військ Японії до континентального Китаю, аншлюс Австрії, Мюнхенська змова, розчленування Чехословаччини, англо-франко-радянські мирні переговори 1939 р., радянсько-німецький пакт про ненапад. Охарактеризуйте політику потурання агресору, яку проводили західні держави. Дайте оцінку зовнішній політиці СРСР цього часу.

У другому питанні визначаємо причини і основні етапи війни. Причинами Другої світової війни були нерівномірність економічного розвитку і загострення протиріч між провідними капіталістичними країнами світу, агресивна зовнішня політика фашизму, спрямована на загарбання і підкорення народів, прагнення Англії, Франції і США зіткнути СРСР з Німеччиною, Італією та Японією. Деталізуйте ці причини, наведіть приклади.

Виділити й охарактеризувати (назвати основні події) такі етапи Другої світової війни: 1) вересень 1939 – 21 червня 1941 р.; 2) 22 червня 1941 р. – 18 листопада 1942 р.; 3) 19 листопада 1942 р. – грудень 1943 р.; 4) січень 1944 р. – 8 травня 1945 р.; 5) 9 травня – 2 вересня 1945 р.

Питання про утворення антигітлерівської коаліції вимагає більш детального розгляду. Необхідно проаналізувати такі факти: заяви Черчилля і Рузвельта про підтримку СРСР (перші дні війни), підписання 12 липня 1941 р. угоди між СРСР і Великобританією про спільні дії проти фашистської Німеччини, підписання угод між СРСР та емігрантськими урядами Польщі, Чехословаччини, Югославії про взаємну допомогу та підтримку в боротьбі проти Німеччини, місія Гопкінса, підписання Рузвельтом і Черчиллем “Атлантичної хартії”, введення радянських і британських військ до Ірану, визнання радянським урядом “Вільної Франції” на чолі з де Голлем, Московська конференція 29 вересня – 1 жовтня 1941 р., Вашингтонська конференція (грудень 1941 – січень 1942 р.), візит Молотова до Лондона й Вашингтона і підписання англо-радянського і американо-радянського договорів 1942 р. Необхідно розкрити зміст цих дипломатичних заходів, які становили процес формування антигітлерівської коаліції.

Четверте питання присвячується Тегеранській, Ялтинській та Потсдамській конференціям глав трьох держав – СРСР, США і Великобританії. Відповідь можна будувати за двома підходами: 1) проаналізувати роботу кожної з цих конференцій, або 2) окремо розглянути основні проблеми, які ставилися на них: відкриття другого фронту, післявоєнний устрій Німеччини, розгром Японії, польське питання, територіальні зміни, утворення ООН.

Підсумки війни становлять основний зміст п'ятого питання: масштаби війни, людські і матеріальні втрати, зростання міжнародного авторитету держав-переможниць. Головний наслідок – світ був врятований від коричневої чуми фашизму, причому головну роль в цьому відіграв саме СРСР.

Підготуйте вдома заповнену таблицю “Порівняльні підсумки Першої та Другої світових воєн”

	Перша світова війна	Друга світова війна
Тривалість		
Кількість воюючих держав		
Населення воюючих держав		
Територія, охоплена воєнними діями		
Кількість мобілізованих до збройних сил		
Загиблі й померлі від ран		
Матеріальні втрати		
В тому числі прямі матеріальні витрати		
Вироблено: Літаків Танків Артилерійських гармат і мінометів		

Доповідь: “Створення антигітлерівської коаліції”.

Термінологічний словник: антигітлерівська коаліція, Атлантична хартія, ленд-ліз, корінний перелом у ході Другої світової війни, рух Опору, “блискавична війна”, фашистський окупаційний режим, Організація Об’єднаних Націй.

Дати, обов’язкові для запам’ятовування: 1 вересня 1939 р. – початок Другої світової війни, 22 червня 1941 р. – напад фашистської Німеччини на СРСР, 31 січня – 2 лютого 1943 р. – завершення Сталінградської битви, 9 травня 1945 р. – День перемоги, 2 вересня 1945 р. – розгром Японії, завершення Другої світової війни.

Обладнання семінарського заняття: карти “Друга світова війна: воєнні дії з 1.09.39 по 21.06.41 рр.”, “Друга світова війна. Воєнні дії з 22.06.41 по 19.11.42 рр.”, “Друга світова війна. Воєнні дії з 19.11.42 по 9.05.45 рр.”

Література

1. Вторая мировая война в воспоминаниях. – М., 1990.
2. Хрестоматия по новейшей истории: Документы и материалы. – М., 1960. – Т. 1, 2.
3. Черчилль У. Вторая мировая война: В 3 кн. – М., 1991.
4. Бурдерон Р. Фашизм: идеология и практика. – М., 1983.
5. Всемирная история. – Т. 9, 10.
6. Всемирная история / Под ред. акад. Г.Б. Поляка, проф. А.Н. Марковой. – М., 1996.
7. Желев Ж. Фашизм. – М., 1995.
8. Исраэлян В.Л., Кутаков Л.Н. Дипломатия агрессора. – М., 1967.
9. История дипломатии: В 5 т. – М., 1959-1979. – Т. 3, 4.
10. История международных отношений и внешней политики СССР. – Т. 1, 2. – М., 1967.
11. История фашизма в Западной Европе. – М., 1978.
12. Мельников Д., Черная Л. Преступник номер 1: Нацистский режим и его фюрер. – М., 1981.

13. Накануне: 1931-1939. – М., 1993.
14. Новейшая история. 1918-1939. – М., 1974 (и другие издания).
15. От "Барбароссы" до "Терминала": Взгляд с Запада. – М., 1988.
16. От Мюнхена до Токийского залива: Взгляд с Запада. – М., 1992.
17. Проэктор Д.М. Фашизм: путь агрессии и гибели. – М., 1985.
18. Самсонов А.М. Вторая мировая война. 1939-1945. – М., 1985.
19. Типпельскирх К. История Второй мировой войны. – М., 1956.
20. Черная Л. Коричневые диктаторы. – М., 1992.
21. Яковлев Н.Н. Избранные произведения. – М., 1990.